

instytut lotnictwa
warszawa, rok założenia 1926

minib

marketing instytucji
naukowych i badawczych
nr 3(21)/2016

21

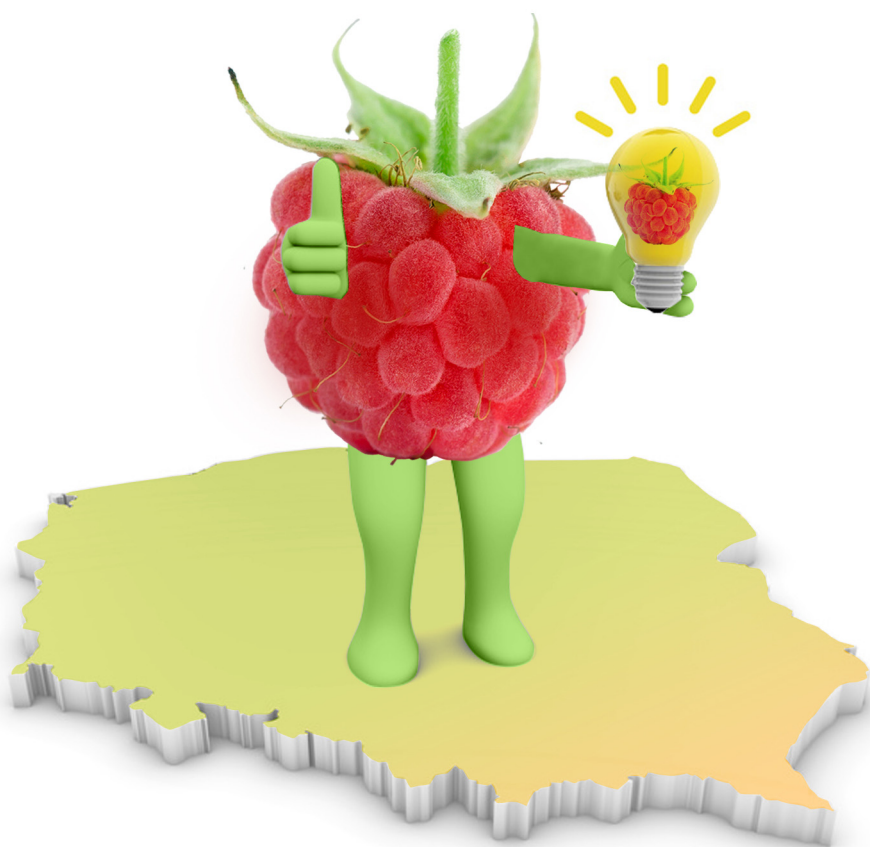

Research
for future

eISSN 2353-8414

pISSN 2353-8503

wrzesień 2016

**INSTYTUTY BADAWCZE W POLSCE
— PRÓBA SYNTETYCZNEJ OCENY ICH MIEJSCA
I ROLI W POLITYCE INNOWACYJNEJ POLSKI**

INSTYTUTY BADAWCZE W POLSCE — PRÓBA SYNTETYCZNEJ OCENY ICH MIEJSCA I ROLI W POLITYCE INNOWACYJNEJ POLSKI

RESEARCH INSTITUTES IN POLAND — EVALUATION OF THEIR PLACE
AND ROLE IN INNOVATIVE POLITICS IN POLAND

dr Renata Barcikowska
Instytut Kolejnictwa, Polska
RBarcikowska@ikolej.pl
10.14611/minib.21.09.2016.06

Streszczenie

Artykuł przybliży zagadnienia związane z funkcjonowaniem instytutów badawczych w Polsce w ostatnich kilkunastu latach. Autorka przybliży czytelnikom zasady ich funkcjonowania, rolę i zadania w polskiej polityce innowacyjnej. Syntetycznej analizie została poddana ich przydatność w rozwoju Gospodarki Opartej Na Wiedzy (GOW).

Słowa kluczowe: polityka innowacyjna, nauka, badania i wdrożenia, instytuty badawcze, GOW

Summary

In the paper have been analyzed issues related to the reserach institutes in Poland in last decade. The problematic question is: What is the role and place of research institutes in Poland in innovative policy with particular regard to their usefulness in the implementation of the Knowledge Based Economy (KBE).

Keywords: innovative policy, science, research and development, research institutes, Knowledge Based Economy

Wprowadzenie

W chwili obecnej w Polsce działa 115 instytutów badawczych, w tym 70 instytutów technicznych, 23 medyczne, 14 przyrodniczo-rolniczych, 8 humanistycznych i ekonomicznych. Największa liczba instytutów badawczych podlega pod Ministerstwo Rozwoju, Większość instytutów badawczych znajduje się w grupie nauk ścisłych i inżynierskich oraz nauk o życiu. Wśród instytutów badawczych funkcjonuje 14 Państwowych Instytutów Badawczych, które obecnie działają na podstawie znowelizowanej ustawy.¹ Pod względem liczby instytutów zdecydowanie przoduje województwo mazowieckie, w którym zlokalizowanych jest aż 71 podmiotów. Na drugim miejscu w ale z ponad 5-krotnie mniejszą liczbą jest województwo śląskie gdzie znajduje się 14 podmiotów. Od 4 do 10 placówek usytuowanych jest w województwach łódzkim, małopolskim, wielkopolskim i lubelskim. W pozostałych regionach są to pojedyncze jednostki.

Prawno-organizacyjne ramy funkcjonowania

Instytuty w formie jednostek badawczo-rozwojowych (jbr) działały na podstawie ustawy z 1985 roku, kilkakrotnie nowelizowanej w latach 1991-2010.² Obecnie uwarunkowania prawno-organizacyjne funkcjonowania instytutów badawczych określa Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 roku o instytutach badawczych (Dz. U. z 2010 r. Nr 96 poz. 618). Instytutami badawczymi, w rozumieniu art. 1 ust. 1 tej ustawy są państwowe jednostki organizacyjne, wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, które prowadzą badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytuty posiadają osobowość prawną. Instytutowi badawczemu może być nadany status Państwowego Instytutu Badawczego (PIB) wówczas, kiedy jego zadania są ważne do planowania i realizacji polityki państwa.

Nadanie statusu państwowego instytutu badawczego może być dokonane na wniosek ministra sprawującego nadzór nad instytutem, po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw nauki oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Według ustawy formalny nadzór nad instytutem badawczym należy do kompetencji odpowiedniego ministra. Or-

gany instytutów to rada naukowa i dyrektor — powoływany przez organ sprawujący nadzór nad daną jednostką wyłaniany w drodze konkursowej. Instytuty badawcze prowadzą samodzielnie gospodarkę swoim mieniem. W momencie likwidacji majątek staje się własnością Skarbu Państwa. Struktura organizacyjna poszczególnych instytutów określana jest regulaminem organizacyjnym ustalonym przez dyrektora i uzgodnionym z radą naukową i związkami zawodowymi. Jej kształt zależy od zadań jakie wykonują poszczególne jednostki i powinna być zgodna z zapisami statutu danej jednostki organizacyjnej. Statut określa szczegółowy przedmiot i zakres działania instytutu badawczego, uchwalany jest przez Radę Naukową i opiniowany przez zakładowe organizacje związkowe oraz zatwierdzany przez ministra sprawującego nadzór nad daną jednostką. Instytuty badawcze mogą być przekształcone w instytuty Polskiej Akademii Nauk, włączone w struktury uczelni publicznej oraz podlegać komercjalizacji i prywatyzacji. Ustawa z 2010 roku szczegółowo określa zasady gospodarki finansowej instytutu.

Instytut samodzielnie gospodaruje przydzielonym i nabytym mieniem oraz występuje w obrocie we własnym imieniu i na własny rachunek. Instytuty mogą również tworzyć centra naukowo-przemysłowe. Struktura organizacyjna centrum może obejmować grupę samodzielnych prawnie instytutów i innych jednostek organizacyjnych, które mogą współpracować w formie klastrów, parków technologicznych, platform technologicznych i w innych formach organizacyjnych odpowiednich dla celów i przedmiotu działalności centrum. Ustawa z 2010 r. została przygotowana w celu lepszego dostosowania instytutów badawczych do budowania nowej gospodarki opartej na wiedzy i sprostania nowym wyzwaniom przekształcając jbr w instytuty badawcze. Nowe przepisy miały „motywować” instytuty do łączenia się z uczelniami i instytutami PAN, aby wzmocnić swój potencjał badawczy i mieć możliwość konkurowania na europejskim rynku badawczym. W Ustawie precyzyjnie zdefiniowano misję i zadania instytutów badawczych, które mają wyróżniać się tym, że prowadzą badania ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. W nowej ustawie zastąpiono określenia „jednostka badawczo-rozwojowa” nazwą „instytut badawczy”. Wynika to z konsolidacji wielu jednostek, a nowe nazewnictwo lepiej określa ośrodek badawczy o dużym znaczeniu w skali kraju i na arenie międzynarodowej. Do podstawowej działalności instytu-

tów zaliczono: prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, ich wdrażanie w praktyce, a także działalność ekspercką, normalizacyjną, certyfikacyjną, dydaktyczną itp. Sprecyzowano ramy funkcjonowania instytutów oraz przyjęto zasadę przeznaczania wypracowanego zysku na rozwój instytutów. Uporządkowano zakres działalności instytutów, poprzez sformułowanie katalogu, czym powinny się zajmować w działalności podstawowej, doprecyzowano zasady prowadzenia działalności gospodarczej, możliwość pozostawienia zysku w instytucie, zwiększono wymagania związane z funkcją Dyrektora. Może nim zostać osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora, wymagana jest dobra znajomość języka obcego, oraz doświadczenie w zarządzaniu. Nastąpiły też zmiany w komisji oceniającej wybór na Dyrektora, uporządkowano kwestię stopni naukowych. Przewidziane są audyty instytutów w odstępach trzyletnich: w ramach których sprawdzana będzie przez ministra nadzorującego: działalność finansowa, zarządzanie i organizacja pracy. Nowe przepisy przewidują także dokonywanie okresowej obowiązkowej oceny naukowej instytutów badawczych.

Ewaluacja jednostek naukowych

Zasady oceny parametrycznej jednostek naukowych z 2013 r. miały na celu określenie poziomu naukowego instytutów oraz jakości prowadzonych przez nie badań i prac rozwojowych. Ocenę przeprowadził powołany w tym celu Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych. W wyniku tej oceny każdej jednostce jest przyznana została jedna z czterech kategorii:

- A+ – poziom wiodący w skali kraju,
- A – poziom bardzo dobry,
- B – poziom akceptowalny z rekomendacją wzmocnienia działalności naukowej,
- C – poziom niezadowolający.

Od powyższej oceny uzależniono wysokość dotacji dla tych instytucji. Jednostka naukowa, której została przyznana kategoria C, otrzymała dotację na utrzymanie potencjału badawczego na okres 6 miesięcy od dnia

przyznania kategorii, w tym na finansowanie kosztów restrukturyzacji. We wrześniu 2013 roku ogłoszono pierwsze wyniki oceny parametrycznej jednostek naukowych w Polsce. Oceniane były one według specjalnie przyjętego algorytmu i porównywane były w czterech grupach nauk: nauki humanistyczne i społeczne, nauki o życiu, nauki ścisłe i inżynierskie, nauki o sztuce i twórczości artystycznej. Ocenionych zostało ponad 960 instytucji. Aby zapewnić obiektywizm i porównywalność ocen, punktowane były: osiągnięcia naukowe i twórcze, potencjał naukowy, materialne efekty działalności naukowej oraz wskazane przez jednostkę najistotniejsze efekty działalności naukowej. Przyznana przez KEJN kategoria ma wpływ na wysokość finansowania, ponieważ w algorytmie, według którego wyliczana jest dotacja z budżetu, uwzględnia się nadaną jednostce naukowej kategorię.

Wkład instytutów badawczych do kształtowania polityki innowacyjnej

Instytuty badawcze stanowią strukturę niejednorodną co do misji, celów i zadań, jakie są im przypisane. W wielu przypadkach reprezentują odmienne poziomy naukowy i infrastrukturę badawczą. Działają głównie w obszarze nauk techniczno-inżynierskich, rolniczych i zdrowotnych. Tylko kilka podmiotów funkcjonuje w obszarze nauk humanistycznych. Z tej perspektywy trudno ogólnie, w sposób nieodróżnicowany jednoznacznie charakteryzować ich możliwości badawcze. Instytuty techniczne są poniekąd najbliższe zadań skierowanych bezpośrednio na współpracę z przedsiębiorstwami i wdrożeń rozwiązań technicznych do gospodarki. W instytutach rolniczych cele są bardziej rozproszone i bazują one na programach wieloletnich przygotowywanych przez ministerstwa.

W najtrudniejszej sytuacji znajdują się obecnie instytuty medyczne, które jakby z założenia dzielą swoją działalność na część naukowo-badawczą oraz leczniczą. Problemem są zbyt wysokie koszty w części leczniczej, które w konsekwencji powodują ogólnie złą sytuację ekonomiczną tych podmiotów.

Analizując instytuty badawcze jako jednostki, które pełnią znaczącą rolę w kreowaniu polityki innowacyjnej w Polsce, warto zastanowić się

nad ich faktycznym udziałem w jej kształtowaniu. W ostatnim okresie można zauważyć bardzo aktywną postawę środowisk reprezentujących instytuty badawcze — choćby w opracowaniu projektu ustawy o instytutach badawczych, następnie w jej opiniowaniu oraz przy przygotowaniu kryteriów do nowej oceny parametrycznej jednostek naukowych w 2017 roku. Znaczącą rolę odgrywa tutaj Rada Główna Instytutów Badawczych. Od wielu lat za pośrednictwem RGIB instytuty badawcze uczestniczą w polityce gospodarczej i społecznej, a w szczególności — naukowej i innowacyjnej. Regularnie przedkładane są organom władzy i administracji państwowej opinie i postulaty, podejmowane są działania mające na celu rozwiązywanie problemów wspólnych dla środowiska instytutów, jak również dla rozwoju nauki, poprawy innowacyjności i efektywności gospodarki, rozwoju kadr badawczych, a w szczególności młodych naukowców. Za pośrednictwem Biura RGIB organizowane są cyklicznie konferencje, kongresy, seminaria, szkolenia, wystawy osiągnięć instytutów oraz konferencje prasowe. Prowadzona jest także działalność informacyjna, promocyjna i wydawnicza. Biuro RGIB redaguje i wydaje „Biuletyn informacyjny RGIB”, współpracuje z mediami, organizacjami rządowymi i pozarządowymi¹⁴⁴. Rada odgrywa ważną rolę przy opiniowaniu rozporządzeń, uregulowań, ustaw mających bezpośredni i pośredni wpływ na rozwój nauki i gospodarki w Polsce.

Pod koniec 2014 roku do wybranych ministerstw, agend rządowych, gremiów decyzyjnych został przesłany raport opracowany przez Index Copernicus pt. *Wkład instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki, a reprezentacja przedstawicieli instytutów w organach doradczych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego*.³ Celem opracowania było znalezienie odpowiedzi na pytanie postawione przez RGIB: „Czy reprezentacja instytutów badawczych w organach doradczych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, mających wpływ na kształtowanie polityki naukowej jest adekwatna do wkładu instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki?” Analizie ilościowej poddano dane dostępne publicznie i podane przez MNiSW za okres objęty ewaluacją czyli lata 2009–2012.

Na podstawie szczegółowego raportu opublikowano następujące wnioski:

- udział procentowy przedstawicieli instytutów badawczych w organach doradczych MNiSW wynosi około 14 proc. w porównaniu do łącznej ilości przedstawicieli,

- udział ilościowy tzw. pracowników naukowych instytutów badawczych w łącznej ilości pracowników jednostek naukowych wynosi około 13% ,
- instytuty badawcze publikują najwięcej artykułów w ramach recenzowanych artykułów konferencyjnych, indeksowanych w Web of Science,
- w obszarze monografii odpowiadają za wytworzenie około 7% osiągnięć w porównaniu do innych jednostek naukowych,
- w ujęciu ilościowym instytuty badawcze odpowiedzialne są za wytworzenie 28% osiągnięć naukowych w obszarze patentów,
- w okresie 2009–2012 instytuty badawcze odpowiedzialne były za 40% całkowitych nakładów na infrastrukturę badawczą oraz wypłacane wynagrodzenia pochodzące ze środków własnych jednostek naukowych,
- w okresie 2009–2012 instytuty badawcze realizowały projekty krajowe i międzynarodowe łącznie na kwotę 31 mln PLN,
- ilość posiadanych przez instytuty badawcze laboratoriów o kompetencjach potwierdzonych przez uprawnione organizacje wynosi 591. W ogólnej liczbie wszystkich laboratoriów zgłoszonych przez jednostki naukowe stanowi to ponad 70%,
- w ujęciu kwotowym w latach 2009–2012 instytuty badawcze odpowiedzialne były za 84 proc. wszystkich przychodów zgłoszonych przez jednostki naukowe z tytułu komercjalizacji wyników badań, w tym sprzedaży ekspertyz, opracowań etc.,

Pełna analiza ilościowa przygotowana przez zespół specjalistów z Index Copernicus wykazała, iż łączny wkład instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki wyniósł 34 procent. Powyższe dane skłaniają do wyciągnięcia wniosków o wielkiej przydatności tych placówek w komercjalizację badań i ich transferu do gospodarki. Osiągają one blisko czterdziestokrotnie wyższe przychody z tego tytułu niż jednostki uczelniane. Instytuty badawcze inwestują ze środków własnych średnio trzykrotnie większe kwoty we własną działalność naukową, niż uczelnie wyższe. Istotnie mniejsze zaś osiągnięcia podmioty te mają w obszarze publikacji w czasopiśmie naukowych oraz monografiach. W wielu wypadkach wynika to z zadań statutowych, jakie im się przypisuje, jak również z niewystarczających środków otrzymywanych z budżetu państwa na rozwijanie tego rodzaju działalności naukowej. Biorąc to wszystko pod uwagę — jak się wy-

daje — zauważalna jest zbyt wysoka dysproporcja na niekorzyść instytutów badawczych w reprezentacji ich przedstawicieli w organach doradczych i gremiach eksperckich MNISW. Instytuty badawcze chcą mieć realny wpływ na kształtowanie polskiej polityki naukowej i innowacyjnej. i powinno im się to umożliwić.

Podsumowanie

Konkludując rozważania o instytutach badawczych jako jednym z podmiotów polityki innowacyjnej w Polsce, można zdecydowanie stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat organizacje te przeszły szereg zmian prawnych i organizacyjnych, w konsekwencji których nastąpiły zmiany w ich funkcjonowaniu. Znacznie zmniejszyła się ich liczba w porównaniu do lat wcześniejszych, znowelizowano ustawę o instytutach badawczych. Aktywnie uczestniczyły one w reformie nauki polskiej, nastąpił wzrost udziału instytutów badawczych we wspólnych projektach z podmiotami gospodarczymi, których bezpośrednim efektem jest wdrożenie innowacyjnych produktów i usług do gospodarki. Powoli zmienia się też ich wizerunek w odbiorze społeczno-gospodarczym: od negatywnego postrzegania do pozytywnego wizerunku w mediach. W rezultacie zaczyna się dostrzegać potrzebę istnienia tego typu placówek w nowoczesnej innowacyjnej gospodarce.

Sytuacja finansowa instytutów badawczych jest bardzo nierówna i niestabilna. Utrzymanie stabilności ekonomicznej w dużej mierze uzależnione jest od sytuacji rynkowej. Źmudna procedura przygotowania projektów, długi czas oczekiwania na rezultaty konkursów nie sprzyja płynności finansowej danej organizacji badawczej. Zmiany w zasadach finansowania, regularne zmniejszane corocznej dotacji na działalność statutową skutkuje przesunięciem ciężaru działalności instytutów na działalność usługową i skoncentrowanie się na pozyskiwaniu zleceń rynkowych. Jednocześnie zostają ograniczone możliwości prowadzenia typowej działalności badawczej, naukowo-dydaktycznej, na którą z ustawy przeznaczona jest dotacja. W sposób syntetyczny zmiany związane z instytutami badawczymi zaprezentowane zostały w tabeli 1.

Tabela 1. Próba oceny kolejnych zmian w funkcjonowaniu instytutów badawczych w ostatnim dziesięcioleciu w ramach restrukturyzacji tych placówek

Zmiany pozytywne	Zmiany negatywne
Proces restrukturyzacji praktycznie trwający od początku lat 90-tych do czasów obecnych. Konsolidacja instytutów w duże jednostki o silnym znaczeniu w kraju i zagranicą.	Procesy restrukturyzacji nie we wszystkich przypadkach przyniosły pozytywne zmiany, choćby w procesach prywatyzacji jednostek czy konsolidacji słabszych instytutów z jednostkami dobrze prosperującymi na rynku.
Nowelizacja ustawy o instytutach badawczych z 2010 roku precyzująca cele i zadania tych podmiotów, możliwość tworzenia centrów naukowo-przemysłowych, których głównym celem jest wdrażanie wyników badań oraz udział w dużych projektach międzynarodowych czyli wzmocnienie konkurencyjności na rynku międzynarodowym.	Sukcesywne pomniejszanie z roku na rok dotacji statutowej przeznaczonej przede wszystkim na działalność naukową.
Wsparcie finansowe z funduszy europejskich na lata 2004–2006 i 2007–2013 oraz 2014–2020.	Nie wyjaśniona sprawa nadzoru nad instytutami medycznymi.
Większa aktywność instytutów badawczych w Programach Ramowych Unii Europejskich.	Brak zachęt podatkowych dla przedsiębiorców inwestujących w działalność badawczo-rozwojową.
Nowelizacja prawa zamówień publicznych.	Ocena jednostek naukowych z 2013 roku nie przygotowana pod kątem właściwej oceny działalności instytutów badawczych.

Źródło: opracowanie własne

Przyszłość instytutów i plany rządowe

Na początku 2016 roku po dokonaniu zmian na arenie politycznej i w gremiach rządowych ogłoszono wprowadzenie zmian w nauce polskiej, które również będą obejmować reformę instytutów badawczych. W styczniu 2016 r. powołany został Międzyresortowy Zespół ds. Innowacyjności. Zgodnie z Zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów do zadań Zespołu należy „opracowanie propozycji mających na celu zwiększenie innowacyjności pol-

skiej nauki i gospodarki”. W skład tego Zespołu wchodzi sekretarze i podsekretarze stanu z 10 resortów: rozwoju, nauki i szkolnictwa wyższego, cyfryzacji, finansów, skarbu państwa, obrony narodowej, środowiska, zdrowia, edukacji narodowej oraz energii. W maju 2016 r. opublikowano projekt pt.: „Założenia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, który określa m.in. kluczowe zadania przewidziane do przygotowania i realizacji do 2020 roku i stanowić będzie instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. W dokumencie tym znalazły się między innymi następujące zapisy dotyczące innowacyjności oraz instytutów badawczych:

1. „Konstytucja dla biznesu” — nowy, spójny akt całościowo regulujący zasady prowadzenia biznesu w Polsce;
2. Nowa ustawa o wspieraniu innowacyjności — poprzedzona „białą księgą innowacji”;
3. **Reforma instytutów badawczych — celem zwiększenia transferu wiedzy do biznesu, adresowania strategicznych potrzeb państwa poprzez konsolidację, komercjalizację oraz koordynację podejmowanych działań;**
4. Działania w celu mobilizacji kapitału prywatnego na rzecz prowadzenia prac B+R, zwiększenie potencjału rynkowego prowadzonych badań oraz stopnia komercjalizacji wyników prac B+R, to m.in.:
 - silne wsparcie (ze środków publicznych) dla rozwiązań innowacyjnych, które dodatkowo mają pozytywny efekt środowiskowy
 - zwiększenie koncentracji tematycznej nakładów na B+R+I na bazie Krajowych Inteligentnych Specjalizacji i Krajowych Klastrow Kluczowych (m.in. programy pierwszej prędkości)
5. **Reforma instytutów badawczych, czyli priorytetyzacja instytutów badawczych pod kierunki specjalizacji branżowych, zapewnienia możliwości prowadzenia badań interdyscyplinarnych, konsolidacja instytutów badawczych — tworzenie podmiotów zdolnych do konkurencji na rynku globalnym, premiowanie współpracy z przemysłem poprzez korektę systemu ewaluacji wyników działalności instytutów;**
6. Animowanie współpracy między sektorem nauki a biznesem oraz powstawania strategicznych partnerstw biznesowych — szersze wykorzy-

stanie potencjału grup roboczych ds. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS) oraz Smart Labów).

7. Zwiększenie wykorzystania istniejącej infrastruktury B+R

W 2017 przeprowadzona zostanie kolejna ewaluacja jednostek naukowych. Obecnie trwają konsultacje społeczne dotyczące projektu rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Projekt rozporządzenia zmieniający zasady kategoryzacji jednostek naukowych powstał w wyniku publicznej debaty.

Po zakończeniu debaty środowiskowej rozpoczęto zbieranie i analizowanie opinii nt. pomysłów Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych⁴, które posłużyły do przygotowania konsultowanego projektu rozporządzenia. Propozycje KEJN dotyczyły m.in. zmiany zasad oceny, uproszczenia procedur oraz większego uwzględnienia zróżnicowania osiągnięć i innowacyjności jednostek naukowych. Zaproponowane zmiany to efekt analizy wyników parametryzacji z 2013 r., w tym ankiet i uwag nadesłanych przez jednostki naukowe. To także skutek licznych konsultacji m.in. z konferencjami rektorów, Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz kierownictwem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Nowe zasady finansowania nauki, które obowiązują od 1 stycznia 2015 r. i przedstawione przez KEJN propozycje wpisują się w realizację strategicznych celów resortu nauki. Będą premiować jakość, innowacyjność i interdyscyplinarność badań, a także otwartość i umiędzynarodowienie polskiej nauki.

Należy przypomnieć, że ciągu kilkunastu lat część instytutów badawczych została zlikwidowana, część zaś podlegała procesowi prywatyzacji lub konsolidacji. Konsolidacja nie zawsze służyła wzmocnieniu potencjału badawczego. Owszem, w wielu przypadkach była korzystnym rozwiązaniem dla podmiotów najsłabszych i nieefektywnych, które w ten sposób uniknęły likwidacji. Z drugiej jednak strony obniżyła potencjał jednostek silniejszych. Przystąpienie do Unii Europejskiej to czas na wykorzystanie możliwości w pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, ale także zderzenie z silną konkurencją badawczą instytutów z krajów tzw. piętnastki.

Na prawidłowe funkcjonowanie sfery B+R w każdym kraju skład się wiele czynników i powielanie wzorców z krajów wysoko rozwiniętych przy reformie nauki w Polsce musi być zawsze przemyślane i dopasowane do

współczesnych realiów danego państwa. Przykłady innych wysoko rozwiniętych innowacyjnie państw wyraźnie pokazuje, że ani nadmierne opieranie się na wolnym rynku bez ingerencji państwa ani nadmierna biurokracja i centralizacja nie jest korzystnym narzędziem do budowania gospodarki opartej na wiedzy.

Publikacja powstała na podstawie pracy doktorskiej pt. „Instytuty badawcze w polskiej polityce innowacyjnej w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej” napisana w Instytucie Politologii Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego pod kierunkiem prof. Anieli Dylus. Recenzentami pracy byli prof. Leszek Rafalski i dr hab. Piotr Broda-Wysocki. Obrona pracy doktorskiej odbyła się 15 października 2015 roku w Instytucie Politologii UKSW.

Przypisy

¹ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20100960618> (27.08.2016)

² Por. Ustawa z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 z późn. zm.) Uchylony. Ustawa z dnia 5 lipca 2007 r. o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, (Dz. U. z 2007 r. Nr 134, poz. 934.). Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych, (Dz. U. z 2010 r. Nr 96 poz. 618.).

³ Index Copernicus, Wkład instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki, a reprezentacja przedstawicieli instytutów w organach doradczych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2014.

⁴ Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych — powołany w 2010 r. w ramach reformy szkolnictwa wyższego — jest organem opiniotwórczo-doradczym Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ma oceniać pracę wszystkich jednostek naukowych, a więc m.in. instytutów PAN, instytutów badawczych czy niektórych wydziałów uczelni.

Bibliografia

1. Daszkiewicz, M. (2008). *Jednostki badawczo-rozwojowe jako źródło innowacyjności w gospodarce i pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw*. Warszawa.
2. Łobejko, S. (2008). *Stan i tendencje rozwojowe sektora jednostek badawczo — rozwojowych w Polsce*. Warszawa.
3. Mamica, Ł. (2007). *Jednostki badawczo — rozwojowe w polskiej polityce innowacyjnej*. Kraków.
4. Barcikowska, R. *Instytuty badawcze w polskiej polityce innowacyjnej w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*. Niepublikowana praca doktorska. Warszawa: Instytut Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

dr Renata Barcikowska, Instytut Kolejnictwa, Polska — adiunkt w Ośrodku Koordynacji Projektów i Współpracy Międzynarodowej w Instytucie Kolejnictwa. W 2015 roku obroniła pracę doktorską pt. „Instytuty badawcze w polskiej polityce innowacyjnej w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej” w Instytucie Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ukończyła również Podyplomowe Studium Public Relations w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

Instytut Lotnictwa
Wydawnictwa Naukowe
al. Krakowska 110/114
02-256 Warszawa
tel.: 22 846 00 11 wew. 551
e-mail: minib@ilot.edu.pl

www.minib.pl